

**Законодавство про
державний кордон України.
Науково-практичний
коментар у трьох томах**

Том 1: Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про державний кордон України станом на 01.12.2023. Положення коментаря розкривають специфіку предмета правового регулювання з посиланням на відповідні міжнародні стандарти у сфері охорони кордонів з роз'ясненням порядку їх застосування. Коментар містить порядок процедур прикордонного контролю, описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби України. Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

Том 2: Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про державний кордон України станом на 01.12.2024. Положення коментаря роз'яснюють специфіку предмета правового регулювання з посиланням на відповідні міжнародні стандарти у сфері охорони кордонів з роз'ясненням порядку їх застосування. Коментар містить порядок процедур прикордонного контролю, описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби. Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

Том 3: Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про адміністративні правопорушення у сфері охорони державного кордону України, законодавства про виключну (морську) економічну зону та Кодексу адміністративного судочинства станом на 01.12.2024. Коментар описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби, з посиланням на судову практику. Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

У трьох томах

Том 1

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, доцента,
заслуженого юриста України В. С. Нікіфоренка
та доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України Ю. Б. Курилюка

Київ
 Дакор

УДК 342.1
3-19

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (протокол № 9 від 28 грудня 2023 р.)*

Рецензенти:

А. М. Притула, доктор юридичних наук, професор;
І. М. Шопіна, доктор юридичних наук, професор

3-19 **Законодавство** про державний кордон України : науково-практичний коментар : у трьох томах / за заг. ред. В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка. Том 1. — Київ: ВД «Дакор», 2023. — 618 с.

ISBN 978-617-8588-02-1

Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про державний кордон України станом на 01.12.2023. Положення коментаря розкривають специфіку предмета правового регулювання з посиланням на відповідні міжнародні стандарти у сфері охорони кордонів з роз'ясненням порядку їх застосування. Коментар містить порядок процедур прикордонного контролю, описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби України.

Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

ISBN 978-617-8588-02-1

УДК 342.1
© Видавництво НАДПСУ, 2023

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

- В. С. Нікіфоренко перший заступник Голови Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України – загальна наукова редакція, преамбули до законів, стаття 24 Закону України “Про державний кордон України”, стаття 22 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.
- Ю. Б. Курилюк начальник управління адміністративної юрисдикції Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України – загальна наукова редакція.
- С. І. Халимон заступник начальника кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – статті 1, 2, 4–12 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.
- В. Ю. Мазур заступник начальника кафедри воєнного мистецтва Національної академії, доктор військових наук, професор – статті 1–7 Закону України “Про державний кордон України”.
- В. Л. Зьолка професор кафедри адміністративної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – статті 23–26; 29–32 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.

- О. Б. Ганьба начальник кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, доцент – статті 33–34 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”, статті 33–35 Закону України “Про державний кордон України”.
- Р. М. Ляшук професор кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, доцент – статті 3, 19–20, 21¹–21⁷, 27, 28 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.
- М. О. Левицький старший викладач кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор філософії у галузі права – стаття 21 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.
- В. В. Половніков заступник начальника кафедри національної безпеки та управління Національної академії, доктор юридичних наук, доцент – статті 22, 23, 25–27, 27¹–27³, 28–32 Закону України “Про державний кордон України”.
- О. Т. Басараб доцентка кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, кандидат юридичних наук, доцентка – статті 8–21 Закону України “Про державний кордон України”.
- О. О. Кметь ад’юнкт ад’юнктури і докторантури Національної академії – статті 13–18 Закону України “Про Державну прикордонну службу України”.

З А К О Н У К Р А Ї Н И
Про державний кордон України
(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 2, ст. 5)

Україна, керуючись Конституцією України, Декларацією про державний суверенітет України та Актом проголошення незалежності України, неухильно проводить політику миру, виступає за зміцнення безпеки народів України, виходячи із принципів непорушності державних кордонів, які є відображенням територіальної цілісності, політичної та економічної незалежності, суверенітету та єдності України. Державний кордон України є недоторканим. Будь-які порушення його рішуче припиняються

Преамбула вважається вступною частиною або передумовою законодавчого чи іншого правового акта, в якій викладено принципові положення, обставини, мотиви, аргументи та мету прийняття такого акта. Разом з положеннями правового характеру нерідко до преамбул включаються положення, що є політичними констатаціями¹. Преамбулою Закону України “Про державний кордон України” є норми, що визначають правові джерела, цілі та принципи регулювання цього Закону.

Правовими джерелами, керуючись якими, Верховна Рада України ухвалила Закон, визначаються: Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991, схвалений 01.12.1991 всенародним голосуванням; Декларація про державний суверенітет України, прийнята 16.07.1990 Верховною Радою УРСР; Конституція України.

Посилання на зазначені державоутворювальні нормативно-правові акти в преамбулі Закону обумовлене низкою таких аспектів.

Насамперед, Акт проголошення незалежності України закріплює положення неподільності й недоторканності території України, де чинні виключно Конституція і закони України. По-друге, така територія визнається (відповідно до розділів I та V Декларації про державний суверенітет України) сучасних кордонах, що утверджують Україну як недоторканну, та не може бути змінена та використана без її згоди.

¹ Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 5 : П–С. Київ : “Укр. енцикл.”, 2003. С. 58.

По-третє, частиною третьою статті 2 Конституції України також визначається, що територія України в межах сучасного кордону є цілісною і недоторканою, а поряд із цим пунктом 18 частини першої статті 92 Конституції України встановлено, що правовий режим державного кордону може бути визначений виключно законами України.

Віднесення такого правового інституту, як “державний кордон”, до сфери, що врегульовується виключно на рівні закону, зумовлене тим, що державний кордон сам по собі є невід’ємною складовою державотворення, за допомогою якого держава конститується як така.

Преамбулою Закону також визначається низка загальновизнаних принципів, закріплених Статутом ООН, зокрема: політика миру та безпека; непорушність державного кордону (як відображення територіальної цілісності, суверенітету і єдності, а також політичної та економічної незалежності); недоторканність державного кордону.

Так, відповідно до Статуту ООН на держави-члени покладено обов’язок “підтримувати міжнародний мир і безпеку та з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання або усунення загрози миру, а також придушення актів агресії чи інших порушень миру здійснювати мирними засобами, у згоді з принципами справедливості й міжнародного права, владнання або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, що можуть привести до порушення миру” (стаття 1)¹.

До універсальних принципів міжнародного права, закріплених не тільки у Статуті ООН, але й у Декларації про принципи міжнародного права 1970 р. та Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р., належить принцип непорушності державних кордонів і територіальної цілісності держав.

Передусім зазначений принцип гарантує продовження існування держави в її нинішніх кордонах і робить односторонні зміни території силовими засобами третіх держав порушенням міжнародного права², оскільки сучасне міжнародне право забороняє насильницьке захоплення чужих територій, порушення державних кордонів, вико-

¹ Статут Організації Об’єднаних Націй. URL: <http://surl.li/dndtn>

² Marxsen C. Territorial Integrity in International Law – Its Concept and Implications for Crimea. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht (Heidelberg Journal of International Law)*. 2015. Vol. 75. P. 9–10.

ЗМІСТ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	3
Закон України “Про державний кордон України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 2, ст. 5)	5
I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
Стаття 1. Державний кордон України	8
Стаття 2. Визначення державного кордону України і забезпечення його захисту та охорони.	9
Стаття 3. Встановлення державного кордону України	13
Стаття 4. Позначення державного кордону України	17
Стаття 5. Територіальне море України	19
Стаття 6. Внутрішні води України	21
Стаття 7. Взаємовідносини з суміжними державами у прикордонних питаннях	23
II. РЕЖИМ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ	26
Стаття 8. Визначення режиму державного кордону України	26
Стаття 9. Перетинання державного кордону України	30
Стаття 10. Виліт і посадка повітряних суден	41
Стаття 11. Контроль при перетинанні державного кордону України	43
Стаття 12. Пропуск осіб, транспортних засобів, вантажів через державний кордон України	49
Стаття 13. Мирний прохід через територіальне море України	53
Стаття 14. Порядок заходження іноземних невійськових суден та військових кораблів у внутрішні води і порти України	58
Стаття 15. Обов’язок іноземних невійськових суден і військових кораблів додержувати у водах України навігаційних та інших правил	67
Стаття 16. Заборона промислової, дослідної та пошукової діяльності іноземних невійськових суден і військових кораблів у водах України	70
Стаття 17. Заборона плавання і перебування невійськових суден і військових кораблів в окремих районах вод України	73
Стаття 18. Порядок здійснення господарської діяльності на державному кордоні України	75
Стаття 19. Тимчасове припинення сполучення через державний кордон України у разі загрози поширення інфекційних хвороб. Карантин	81
Стаття 20. Порушники державного кордону України	85
Стаття 21. Прикордонні представники України	85
III. ПРИКОРДОННИЙ РЕЖИМ	92

Стаття 22. Прикордонна смуга та контрольовані прикордонні райони	92
Стаття 23. Прикордонний режим.....	101
Стаття 24. В'їзд, перебування, проживання, провадження робіт і пропуск у прикордонну смугу	110
Стаття 25. Особливості прикордонного режиму в частині внутрішніх вод України ...	116
Стаття 26. Режим у пунктах пропуску через державний кордон України.....	120
IV. ОХОРОНА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ	127
Стаття 27. Охорона державного кордону України Державною прикордонною службою України і Збройними Силами України	127
Стаття 27 ¹ . Взаємодія в охороні державного кордону	131
Стаття 27 ² . Посилення охорони державного кордону України	136
Стаття 27 ³ . Прикриття державного кордону України	152
Стаття 28. Права органів Державної прикордонної служби України щодо іноземних і українських невійськових суден.....	159
Стаття 29. Підстави затримання органами Державної прикордонної служби України іноземних та українських невійськових суден.....	184
Стаття 30. Протокол огляду або затримання невійськового судна	196
Стаття 31. Наслідки затримання іноземних невійськових суден.....	200
Стаття 32. Правила, що застосовуються до іноземних військових кораблів, які порушують порядок плавання і перебування у водах України	202
V. УЧАСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ І ГРОМАДЯН В ОХОРОНІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ.....	206
Стаття 33. Участь державних органів, громадських об'єднань і громадян України в охороні державного кордону України	206
Стаття 34. Обов'язки державних органів, громадських об'єднань, посадових осіб, громадян, пов'язані з забезпеченням охорони державного кордону України.....	211
VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ	213
Стаття 35. Відповідальність за порушення законодавства про державний кордон України	213
Закон України “Про Державну прикордонну службу України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 27, ст. 208)	216
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	218
Стаття 1. Завдання Державної прикордонної служби України	218
Стаття 2. Основні функції Державної прикордонної служби України	220
Стаття 3. Основні принципи діяльності Державної прикордонної служби України	242
Стаття 4. Правова основа діяльності Державної прикордонної служби України	252

Стаття 5. Діяльність Державної прикордонної служби України і забезпечення прав людини	256
Розділ II. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	259
Стаття 6. Загальна структура та чисельність Державної прикордонної служби України	259
Стаття 7. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону	266
Стаття 8. Голова Державної прикордонної служби України	273
Стаття 9. Морська охорона	277
Стаття 10. Органи охорони державного кордону Державної прикордонної служби України	281
Стаття 11. Розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону	288
Стаття 12. Підрозділи спеціального призначення	292
Стаття 13. Органи забезпечення	294
Розділ III. ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	301
Стаття 14. Особовий склад Державної прикордонної служби України	301
Стаття 14 ¹ . Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	314
Стаття 15. Обмеження політичної діяльності в Державній прикордонній службі України	317
Стаття 16. Грошове забезпечення військовослужбовців та оплата праці працівників Державної прикордонної служби України	319
Стаття 17. Підготовка кадрів для Державної прикордонної служби України	327
Стаття 18. Зарахування військовослужбовців Державної прикордонної служби України у запас	330
Розділ IV. ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	334
Стаття 19. Обов'язки Державної прикордонної служби України	334
Стаття 20. Права Державної прикордонної служби України	392
Стаття 21. Умови і межі використання та застосування заходів примусу особовим складом Державної прикордонної служби України	468
Стаття 21 ¹ . Застосування фізичного впливу	484
Стаття 21 ² . Використання та застосування спеціальних засобів	486
Стаття 21 ³ . Використання та застосування вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки	505
Стаття 21 ⁴ . Застосування зброї кораблів, катерів та суден забезпечення Держприкордонслужби	521

Стаття 21 ⁵ . Застосування озброєння повітряних суден Держприкордонслужби	528
Стаття 21 ⁶ . Застосування військовослужбовцями Держприкордонслужби зброї та бойової техніки під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України та в особливий період .	533
Стаття 21 ⁷ . Підстави та порядок здійснення поверхневої перевірки	535
Стаття 22. Сприяння органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань і громадян виконанню завдань Державною прикордонною службою України	543
Розділ V. ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	549
Стаття 23. Правове становище особового складу Державної прикордонної служби України	549
Стаття 24. Правовий захист особового складу Державної прикордонної служби України	557
Стаття 25. Соціальний захист особового складу Державної прикордонної служби України	567
Стаття 26. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців Державної прикордонної служби України та компенсаційної виплати у випадку заподіяння шкоди майну військовослужбовців і працівників Державної прикордонної служби України чи їх близьким родичам	576
Стаття 27. Фінансування діяльності Державної прикордонної служби України	581
Стаття 28. Забезпечення діяльності Державної прикордонної служби України	583
Розділ VII. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	588
Стаття 29. Контроль Верховної Ради України за діяльністю Державної прикордонної служби України	588
Стаття 30. Контроль Президента України за діяльністю Державної прикордонної служби України	593
Стаття 31. Контроль за господарською і фінансовою діяльністю Державної прикордонної служби України	596
Стаття 32. Нагляд за дотриманням законності в діяльності Державної прикордонної служби України	600
Розділ VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	604
Стаття 33. Відповідальність особового складу Державної прикордонної служби України	604
Стаття 34. Відповідальність за неправомірні дії, що перешкоджають реалізації повноважень Державної прикордонної служби України	609

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

У трьох томах

Том 2

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, доцента,
заслуженого юриста України В. С. Нікіфоренка
та доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України Ю. Б. Курилюка

Київ
 Дакор

УДК 342.1:342.6:342.7:351.746

3-19

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (протокол № 1 від 26 вересня 2024 року)*

Рецензенти:

А. М. Притула, доктор юридичних наук, професор;

І. М. Шопіна, доктор юридичних наук, професор

3-19 **Законодавство** про державний кордон України : науково-практичний коментар : у трьох томах / за заг. ред. В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка. Том 2. — Київ: ВД «Дакор», 2024. — 484 с.

ISBN 978-617-8588-03-8

Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про державний кордон України станом на 01.12.2024. Положення коментаря роз'яснюють специфіку предмета правового регулювання з посиленням на відповідні міжнародні стандарти у сфері охорони кордонів з роз'ясненням порядку їх застосування. Коментар містить порядок процедур прикордонного контролю, описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби.

Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

ISBN 978-617-8588-03-8

УДК 342.1:342.6:342.7:351.746

© Видавництво НАДПСУ, 2024

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

- В. С. Нікіфоренко перший заступник Голови Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України – преамбули до законів; загальна наукова редакція
- Ю. Б. Курилюк начальник управління адміністративної юрисдикції Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України – стаття 26 Закону України “Про прикордонний контроль”; загальна наукова редакція
- І. П. Кушнір заступниця начальника кафедри адміністративної діяльності Національної академії, докторка юридичних наук, доцентка – статті 6–14, 25 Закону України “Про прикордонний контроль”
- А. Ф. Мота начальник кафедри адміністративної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – статті 26, 30–31 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”
- М. О. Король доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії, кандидат юридичних наук, доцент – статті 6–25, 27–29 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”
- С. О. Філіппов заступник начальника факультету правоохоронної діяльності з навчально-методичної роботи Національної академії, доктор юридичних наук, професор – статті 1–4 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”

- С. І. Халимон заступник начальника кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – стаття 25 Закону України “Про прикордонний контроль” та статті 5, 5¹, 5², 32 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”
- А. В. Царук викладач кафедри адміністративної діяльності Національної академії, доктор філософії у галузі права – статті 1–5 Закону України “Про прикордонний контроль”
- А. М. Чорний доцент кафедри прикордонного контролю Національної академії, кандидат психологічних наук – статті 15–24 Закону України “Про прикордонний контроль”

ЗМІСТ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	3
Закон України “Про прикордонний контроль” (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 6. Ст. 46)	5
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	7
Стаття 1. Визначення термінів.....	7
Стаття 2. Організаційні засади здійснення прикордонного контролю	21
Стаття 3. Правові засади здійснення прикордонного контролю	35
Стаття 4. Принципи організації та здійснення прикордонного контролю ...	42
Стаття 5. Місце здійснення прикордонного контролю.....	45
Розділ II. ПРОЦЕДУРИ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ	52
Стаття 6. Загальні процедури прикордонного контролю	52
Стаття 7. Прикордонний контроль осіб	65
Стаття 7 ⁻¹ . Мова на державному кордоні України.....	74
Стаття 8. Умови перетинання державного кордону іноземцями та особами без громадянства у разі в’їзду в Україну.....	75
Стаття 9. Прикордонний контроль іноземців та осіб без громадянства під час в’їзду в Україну	90
Стаття 10. Прикордонний контроль іноземців та осіб без громадянства під час виїзду з України.....	100
Стаття 11. Спрощення прикордонного контролю	106
Стаття 12. Відмітка про перетинання державного кордону.....	109
Стаття 13. Перевірка дотримання правил і строку перебування іноземців та осіб без громадянства на території України	112
Стаття 14. Порядок відмови у перетинанні державного кордону іноземцям, особам без громадянства та громадянам України	116
Розділ III. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ.....	128
Стаття 15. Прикордонний контроль у пунктах пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення.....	128
Стаття 16. Прикордонний контроль у пунктах пропуску через державний кордон для залізничного сполучення	135

Стаття 17. Прикордонний контроль у пунктах пропуску через державний кордон для повітряного сполучення.....	139
Стаття 18. Прикордонний контроль у пунктах пропуску через державний кордон для морського та річкового сполучення.....	149
Стаття 19. Прикордонний контроль круїзних суден	155
Стаття 20. Прикордонний контроль яхт	161
Стаття 21. Прикордонний контроль риболовних суден.....	167
Стаття 22. Прикордонний контроль поромів закордонного сполучення	175
Стаття 23. Особливості прикордонного контролю окремих категорій осіб	180
Стаття 24. Реєстрація паспортних документів іноземців та осіб без громадянства у пунктах пропуску через державний кордон	203

Розділ IV. ВЗАЄМОДІЯ ТА СПІВПРАЦЯ З ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ

Стаття 25. Взаємодія державних органів влади України під час здійснення пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів у пунктах пропуску через державний кордон	206
Стаття 26. Спільний прикордонний контроль із суміжними державами....	217

Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012. № 19–20. Ст. 179).....

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....

Стаття 1. Визначення термінів.....	221
Стаття 2. Законодавство про правовий статус іноземців та осіб без громадянства.....	225
Стаття 3. Засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства.....	227
Стаття 4. Підстави для перебування іноземців та осіб без громадянства на території України	230
Стаття 4 ⁻¹ . Обов’язки приймаючої сторони	259
Стаття 5. Посвідка на постійне проживання та посвідка на тимчасове проживання	261
Стаття 5 ⁻¹ . Строк дії посвідки на тимчасове проживання	280
Стаття 5 ⁻² . Отримання довгострокової візи для отримання посвідки на тимчасове проживання	282

Стаття 6. Визнання іноземця або особи без громадянства біженцем, особою, яка потребує додаткового захисту, та надання тимчасового захисту.....	283
Стаття 6 ⁻¹ . Визнання особою без громадянства.....	290
Стаття 7. Надання притулку.....	304
Стаття 8. Набуття громадянства України.....	308
Розділ II. В'їзд в Україну і виїзд з України.....	317
Стаття 9. В'їзд в Україну іноземців та осіб без громадянства та строки їх перебування в Україні.....	317
Стаття 10. Оформлення візи.....	325
Стаття 11. Підстави для відмови в наданні візи.....	332
Стаття 12. Підстави для скасування візи.....	340
Стаття 13. Підстави для заборони в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну.....	344
Стаття 14. Повернення іноземців та осіб без громадянства, яким не дозволено в'їзд в Україну.....	356
Стаття 14 ⁻¹ . Повернення іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію.....	363
Стаття 15. Документи для в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства.....	365
Стаття 16. Реєстрація іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають в Україну або перебувають на території України.....	373
Стаття 17. Продовження строку перебування чи тимчасового проживання іноземців та осіб без громадянства на території України.....	380
Стаття 18. Видача посвідчення особи на повернення.....	387
Стаття 19. Видача посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон.....	390
Стаття 20. Транзитний проїзд через територію України іноземців та осіб без громадянства.....	392
Стаття 21. Фінансове забезпечення для в'їзду в Україну, перебування на території України та транзитного проїзду через територію України іноземців та осіб без громадянства.....	396
Стаття 22. Виїзд з України.....	400

Розділ III. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА	409
Стаття 23. Відповідальність за правопорушення іноземців та осіб без громадянства.....	409
Стаття 24. Скорочення строку тимчасового перебування на території України	414
Стаття 25. Добровільне повернення іноземців та осіб без громадянства...	417
Стаття 26. Примусове повернення іноземців та осіб без громадянства	423
Стаття 27. Видача іноземців та осіб без громадянства.....	434
Стаття 28. Передача іноземців та осіб без громадянства для відбування покарання	442
Стаття 29. Рeadмісія іноземців та осіб без громадянства.....	446
Стаття 30. Примусове видворення іноземців та осіб без громадянства	457
Стаття 31. Заборона щодо примусового повернення чи примусового видворення або видачі чи передачі іноземця та особи без громадянства.....	469
Стаття 32. Порядок відшкодування витрат, пов'язаних із примусовим видворенням або реадмісією іноземців та осіб без громадянства.....	472

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Науково-практичний коментар

У трьох томах

Том 3

За загальною редакцією
докторів юридичних наук, заслужених юристів України
В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка

Київ
 Дакор

УДК 342.1:342.6:342.7:351.746

3-19

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (протокол № 4 від 24 грудня 2024 року)*

Рецензенти:

А. М. Притула, доктор юридичних наук, професор;

І. М. Шопіна, докторка юридичних наук, професорка

- 3-19 **Законодавство** про державний кордон України : науково-практичний коментар : у трьох томах / за заг. ред. В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка. Том 3. — Київ: ВД «Дакор», 2025. — 198 с.

ISBN 978-617-8588-04-5

Здійснено постатейний науково-практичний коментар законодавства про адміністративні правопорушення у сфері охорони державного кордону України, законодавства про виключну (морську) економічну зону та Кодексу адміністративного судочинства станом на 01.12.2024. Коментар описує специфіку особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що належать до компетенції Держприкордонслужби, з посиланням на судову практику.

Призначений для практичних працівників органів охорони державного кордону, курсантів, студентів, слухачів, аспірантів та докторантів юридичних спеціальностей, а також суддів, адвокатів та працівників правоохоронних органів.

ISBN 978-617-8588-04-5

УДК 342.1:342.6:342.7:351.746

© Видавництво НАДПСУ, 2025

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

- В. С. Нікіфоренко перший заступник Голови Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України – статті 24, 25, 26, 27, 28, 29 Закону України “Про виключну (морську) економічну зону України”, загальна наукова редакція
- Ю. Б. Курилюк начальник управління адміністративної юрисдикції Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, доктор юридичних наук, професор заслужений юрист України – статті 30, 31¹ Закону України “Про виключну (морську) економічну зону України”, загальна наукова редакція
- С. І. Халимон заступник начальника кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – стаття 204³ Кодексу України про адміністративні правопорушення
- А. Ф. Мота начальник кафедри адміністративної діяльності Національної академії, доктор юридичних наук, професор – статті 288, 289 Кодексу адміністративного судочинства України
- Р. О. Гринько професор кафедри адміністративної діяльності Національної академії, кандидат юридичних наук, доцент – статті 85, 185¹⁰, 191, 204¹, 206¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення

- Н. П. Демчик старший викладач адміністративної діяльності Національної академії, кандидат юридичних наук, доцент – статті 203, 203¹, 205 Кодексу України про адміністративні правопорушення
- Я. О. Кушнір старший викладач адміністративної діяльності Національної академії, доктор філософії в галузі права, доцент – статті 92, 121¹, 191, 195, 202, 204², 204⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення”

ЗМІСТ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	3
Витяг з Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446)	5
Стаття 288. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України.....	5
Стаття 289. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства.....	8
Витяг з Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122)	24
Стаття 85. Порушення правил використання об'єктів тваринного світу.....	24
Стаття 92. Порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини.....	57
Стаття 121 ¹ . Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах	61
Стаття 185 ³ . Прояв неповаги до суду, або конституційного суду	65
Стаття 185 ¹⁰ . Злісна непокора законному розпорядженню чи вимозі військовослужбовця або працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону	69
Стаття 191. Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів	78
Стаття 195. Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів	84
Стаття 202. Порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду-виїзду	90
Стаття 203 КУпАП. Порушення іноземцями та особами без громадянства законодавства про правовий статус іноземців та осіб без громадянства.....	102
Стаття 203 ¹ . Невиконання рішення про заборону в'їзду в Україну.....	116
Стаття 204 ¹ . Незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України	124
Стаття 204 ² . Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.....	135

Стаття 204 ³ . Порушення порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції	142
Стаття 204 ⁴ . Порушення порядку в'їзду до району проведення антитерористичної операції або виїзду з нього	147
Стаття 205. Невиконання обов'язків приймаючої сторони.....	151
Стаття 206 ¹ . Незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України	155
Витяг із Закону України	
Про виключну (морську) економічну зону України	
<i>(Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1995. № 21. Ст. 152)</i>	163
Стаття 24. Незаконна експлуатація природних ресурсів.....	164
Стаття 25. Незаконне ведення морських наукових досліджень.....	169
Стаття 26. Забруднення морського середовища	173
Стаття 27. Органи і посадові особи, уповноважені застосовувати санкції	177
Стаття 28. Порядок і строки притягнення до відповідальності	182
Стаття 29. Оскарження рішень про застосування санкцій.....	185
Стаття 30. Виконання рішень про притягнення до відповідальності	187
Стаття 31. Охорона суверенних прав України у виключній (морській) економічній зоні	190
Стаття 31 ¹ . Посилення охорони суверенних прав України у виключній (морській) економічній зоні	193

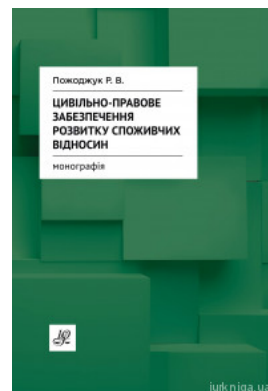
Книги, які можуть вас зацікавити

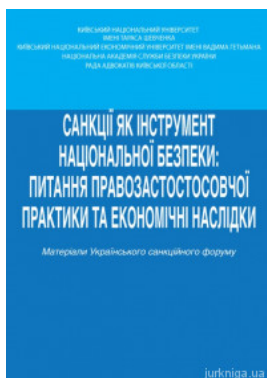
Служба безпеки
України: історія
створення, сучасний
стан під час воєнних
дій, основні нормативні
акти, коментарі і
роз'яснення

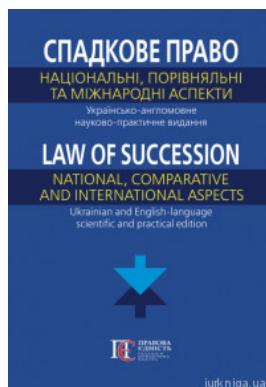
Державна прикордонна
служба України.
Історія, сучасний стан,
основні нормативні
акти, коментарі і
роз'яснення

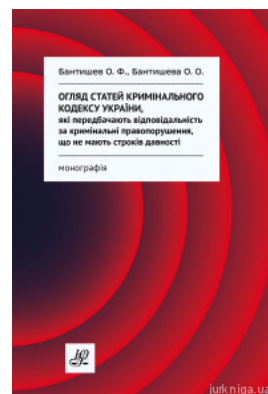
Цивільно-правове
забезпечення розвитку
споживчих відносин

Санкції як інструмент
національної безпеки:
питання
правозастосовчої
практики та економічні
наслідки

Спадкове право:
національний,
порівняльний та
міжнародний аспекти.
Українсько-англомовне
науково-практичне
видання

Огляд статей
Кримінального кодексу
України, які
передбачають
відповідальність за
кримінальні
правопорушення, що не
мають строків давності

Перейти до галузі права
Конституційне право

Перейти на сайт →